

RELAȚIA DINTRE DISTRESUL IDENTITAR ȘI UTILIZAREA MEDIULUI ONLINE LA TINERI

CRISTINA ELENA PETRE*

Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea București

Abstract

The present study aimed to explore the relationship between identity distress in young people, use of Internet, attachment style, self-concept clarity (SCC) and transition to adulthood. Questionnaires were applied to young people aged 18 to 30 years old ($N=228$) and included: criteria for adulthood (Arnett, 2000), information about Internet use and the instruments „Experiences in Close Relationships – Revised Questionnaire” (Fraley, Waller, & Brennan, 2000), „The Identity Distress Survey” (Berman et al., 2004), „Self-Concept Clarity Scale” (Campbell et al., 1996). Insecure attachment and a low SCC positively predicted identity distress. Participants with high levels of identity distress reported more hours spent online, which, in turn, negatively predicted SCC. The variability in meeting adulthood criteria was partly explained by SCC and time spent online, but the result was different between participants under and over 25 years old. The present work emphasizes the implications of Internet use for identity clarification and adulthood transition, suggesting the need of a more thorough consideration of online environment as a negative predictor of such processes. Moreover, it is outlined the importance of taking into account the emotional aspect of self-clarification when exploring the relationships stated above.

Cuvinte-cheie: Internet, concept de sine, adult emergent, distres identitar, stil de atașament.

Keywords: Internet, self-concept, emerging adult, identity distress, attachment style.

1. INTRODUCERE

Ținând cont de amploarea utilizării Internetului în rândul tinerilor, au luat naștere noi întrebări despre modalitatea în care interferează lumea *online* cu formarea identității, respectiv despre natura implicațiilor acestei interacțiuni. Lucrarea de față și-a propus explorarea relațiilor dintre utilizarea Internetului, distresul identitar, claritatea conceptului de sine, tranziția către stadiul de adult și tipul de atașament. Această explorare a luat forma cercetării nonexperimentale și a fost realizată pe un *design* cross-secțional.

În studiul relației dintre utilizarea Internetului și conceptul de sine, unul dintre aspectele vizate a fost claritatea conceptului de sine (CCS). CCS are în

* Universitatea din București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Școala Doctorală, Departamentul de Psihologie, Șos. Panduri, nr. 90, sector 5, București, România; E-mail: cristina.elena.petre.drd@unibuc.ro

vedere măsura în care conținuturile sinelui sunt definite clar, consistent și stabil (Campbell, 1996). Referitor la relația dintre CCS și utilizarea Internetului, există două ipoteze. Ipoteza fragmentării sinelui susține că multiplele valori, opinii, roluri, modalități de a experimenta cu propria identitate din mediul *online* sunt dificil de sintetizat într-un concept de sine unitar și coerent, în timp ce ipoteza unității sinelui afirmă contrariul, și anume că toate aceste alternative vin în sprijinul autoclarificării (Valkenburg & Peter, 2016). Așadar, se poate concluziona că relația CCS–Internet este un aspect ce necesită a fi explorat în continuare.

Formarea identității este acompaniată și de reacții emoționale, adesea venite sub forma distresului. Acesta se află în strânsă legătură cu CCS, fiind generat de inabilitatea de a integra aspecte ale sinelui într-o structură relativ coerentă și acceptabilă (American Psychiatric Association, 1987). Cu cât explorarea identității durează mai mult și este mai ruminativă, cu atât confuzia inerentă acesteia devine mai blocantă, împiedicând persoana să ia decizii și diminuându-i și mai mult CCS (Schwartz *et al.*, 2011), ceea ce generează o stare de stres și de anxietate (Stopa *et al.*, 2010).

Relația distresului identitar cu mediul *online* a fost mai puțin studiată în literatura de specialitate. Cu toate acestea, Internetul se poate dovedi o alternativă pentru a face față emoțiilor negative generate de criza identitară.

În primul rând, mediul *online* este adesea folosit ca mecanism de reglare a emoțiilor amenințătoare, precum anxietatea sau depresia (Hastall, 2017). Realitatea virtuală poate fi percepută ca un spațiu mai sigur pentru a experimenta diferite stări (Gaetan, Bréjard, & Bonnet, 2016), dar și ca o modalitate de a te detașa temporar de situația stresantă (Hastall, 2017) ori de a cere și de a primi suport social (Rains & Tsetsi, 2017).

În al doilea rând, dacă se ia în considerare ipoteza unității conceptului de sine, utilizarea Internetului poate fi pusă și în slujba clarificării identității. Autoexprimarea și autodezvăluirea, interacțiunea cu ceilalți, apartenența la diferite comunități facilitează procese de autorefecție și autoexplorare, de dezvoltare de abilități și interese, de internalizare a unor modele sociale (Valkenburg *et al.*, 2005). Concluzionând, este de așteptat ca persoanele cu un stres crescut, inerent confuziei identitare, să utilizeze mai mult mediul virtual din dorința fie de a evita emoțiile negative, fie de a le diminua prin explorare.

Nu toate persoanele experimentează același nivel de stres, iar un rol important îl are atașamentul. Dacă este insecurizant, acesta îngreunează deprinderea unor resurse psihologice care să permită traversarea cu succes a crizelor din diferitele etape de dezvoltare (Pittman *et al.*, 2011). Mai mult, insecuritatea emoțională se va resimți și în cadrul relațiilor interpersonale, manifestându-se sub forma dificultăților de a recunoaște sau de a apela la ajutorul celorlalți în situații de stres (Collins & Feeney, 2004). Așadar, este de așteptat ca niveluri ridicate de anxietate și de evitare din cadrul stilului de atașament să predispună persoana la niveluri crescute de stres în procesul de clarificare a identității.

Dacă, în mod tradițional, explorarea identității a reprezentat principala caracteristică a adolescenței, în ultimele decenii acest proces s-a extins dincolo de

aceasta (Arnett, 2000). Studii realizate atât în Europa, cât și în America au evidențiat că majoritatea tinerilor între 18 și 25/30 de ani nu se consideră încă adulți, fiind denumiți „adulți emergenți” (Piotrowski, Brzezińska, & Luyckx, 2018). Aceștia se caracterizează printr-o întârziere în atingerea criteriilor stadiului de adult, precum încheierea studiilor, plecarea de acasă, intrarea pe piața muncii, întemeierea unei familii sau maturizarea psiho-emoțională (Arnett, Tukauskienė, & Sugimura, 2014).

Atât utilizarea Internetului, cât și CCS pot fi predictorii ai gradului de asumare a rolului de adult. Pentru ca tranziția către maturitate să fie încheiată, este necesară îndeplinirea anumitor condiții, precum desprinderea de părinți, renegocierea relațiilor interpersonale, realizarea de noi explorări, reconsiderarea deciziilor din trecut (Oltmanns & Emery, 2013). Internetul poate deopotrivă sprijini sau împiedica atingerea acestor criterii, acționând atât ca un spațiu al explorării și al suportului social (Valkenburg *et al.*, 2005), cât și ca spațiu al retragerii în fața dificultăților (Hastall, 2017) și al evitării responsabilităților. În același timp, lipsa de coerență a sinelui face dificilă asumarea noilor schimbări care vin odată cu tranziția către perioada adultă (Namani, Firouzian, & Pardakhti, 2018).

A înțelege când lumea virtuală devine problematică și care sunt factorii care determină acest lucru trasează direcțiile unor posibile programe de intervenție și prevenție. De exemplu, dependența de Internet ar putea fi abordată din perspectiva crizei identitare. De asemenea, a înțelege dacă internetul poate fi un ajutor în tranziția către stadiul de adult sau dacă, din contră, accentuează criza identitară și îi permite tânărului să evite și mai mult responsabilitățile face distincția între utilizarea mediului *online* ca sprijin al intervenției sau ca risc ce trebuie prevenit. În plus, un nivel crescut al distresului identitar, respectiv, un CCS scăzut pot duce atât la probleme de internalizare, cât și la probleme de externalizare (Crocetti & Van Dijk, 2016). Prin urmare, este necesar a înțelege care sunt factorii protectivi și care de risc în acest context, inclusiv aportul mediului *online* în această problematică.

2. METODOLOGIA CERCETĂRII

2.1. OBIECTIV

Studiul de față are ca principal obiectiv explorarea relațiilor existente între distresul identitar, atașamentul insecurizant, utilizarea Internetului, claritatea conceptului de sine și gradul de îndeplinire a criteriilor stadiului de adult.

2.2. IPOTEZE

I1: Atașamentul insecurizant (anxios, evitant) este un predictor pozitiv al distresului identitar.

I2: Distresul identitar este un predictor pozitiv al timpului petrecut pe Internet.

I3: Timpul petrecut pe Internet este un predictor al CCS.

I4: CCS este un predictor negativ al distresului identitar.

I5: Timpul petrecut pe Internet este un predictor al numărului de criterii îndeplinite pentru stadiul de adult.

I6: CCS este un predictor pozitiv al numărului de criterii îndeplinite pentru stadiul de adult.

2.3. PARTICIPANȚI

Studiul s-a desfășurat pe 228 de participanți (89% femei), cu vârsta cuprinsă între 18 și 30 de ani ($M = 22.6$, $AS = 3.32$).

2.4. PROCEDURĂ

Studiul a fost aprobat de către Comisia de Etică a Cercetării Științifice din cadrul Universității din București. O parte din chestionare au fost administrate în format electronic, fiind create în aplicația „Formulare Google”. În acest sens, anunțuri despre cercetare au fost postate pe diferite grupuri din cadrul rețelei de socializare Facebook. Aceleași chestionare au fost administrate și în format creion-hârtie în cadrul Facultății de Psihologie și Științele Educației, Universitatea București. Datele au fost strânse în toamna anului 2019. În ambele cazuri, eșantionarea a fost una nonaleatorie, bazată pe conveniență. În urma comparării rezultatelor prin intermediul testului Mann-Whitney, s-a constatat că nu există diferențe semnificative în funcție de modalitatea de aplicare a chestionarelor ($6 < Z < 583$, $.09 < p < .98$).

2.5. INSTRUMENTE

Pe lângă vârstă și gen, participanților li s-au solicitat și informații care ar putea oferi indicii legate de statutul de adult. Astfel, aceștia au mai raportat ultimele studii încheiate, studiile prezente (dacă este cazul), starea civilă, statutul ocupațional, unde și cu cine locuiesc la momentul testării. La final, s-a investigat măsura în care ei se percep adulți prin întrebarea: „Considerați că ați devenit adult?” (Nelson, 2009).

Atașamentul a fost măsurat cu varianta românească (Rotaru & Rusu, 2013) a instrumentului „Experiences in Close Relationships – Revised Questionnaire” (Fraley, Waller, & Brennan, 2000). Chestionarul este compus din două subscale, Anxietate și Evitare, ce descriu dimensiuni ale atașamentului romantic. Scoruri mari la dimensiunea „Anxietate” reflectă temeri ale persoanei de a fi respinsă sau abandonată, în timp ce scorurile mari pe dimensiunea „Evitare” descriu un disconfort crescut în raport cu intimitatea și o preferință pentru independență (Fraley, Waller, & Brennan, 2000). Fiecare subscală conține 18 itemi sub forma unor afirmații, precum „Prefer să nu arăt prietenului/prietenei ce simt cu adevărat” (scala Evitare), „Mi-e teamă că voi pierde afecțiunea prietenului meu/prietenei mele” (scala Anxietate). Pentru fiecare enunț, respondentul trebuie să marcheze pe o scală Likert cu 7 trepte măsura în care este de acord cu cele afirmate (1 = *Nu sunt*

deloc de acord, 7 = *Sunt întru totul de acord*). Pentru fiecare scală se obține un scor total prin însumarea scorurilor individuale. Rotaru și Rusu (2013) au raportat indicatori ai fidelității foarte buni (Evitare: Cronbach's $\alpha = .89$; Anxietate: Cronbach's $\alpha = .91$) și au adus dovezi în favoarea validității de construct a instrumentului adaptat în limba română. În studiul de față, ambele subscale au dovedit o fidelitate foarte bună (Cronbach's $\alpha = .91$, în ambele cazuri), la fel și întreaga scală (Cronbach's $\alpha = .94$).

Pentru evaluarea distresului identitar, s-a utilizat „The Identity Distress Survey” (IDS; Berman *et al.*, 2004), care vizează suferința asociată unor problematici nerezolvate ce țin de formarea identității. Pentru studiul de față, s-au utilizat 7 itemi. Respondenților li s-a cerut să marcheze pe o scală Likert cu 5 trepte (1 = *Deloc*, 5 = *Foarte sever*) măsura în care au fost supărați, stresați sau îngrijorați în legătură cu următoarele aspecte: obiective pe termen lung, carieră, prietenii, sexualitate, religie, valori și credințe, loialități față de grupuri. Scorul total a reprezentat media punctajelor celor 7 domenii. Berman *et al.* (2004) au raportat o consistență internă de .84, o fidelitate test-retest de .82 și au demonstrat că instrumentul are validitate convergentă în raport cu alte măsurători ale dezvoltării identității. Mai mult, instrumentul s-a dovedit că este valid cross-cultural (Berman *et al.*, 2011).

Pentru studiul de față, chestionarul a fost tradus cu metoda „back translation”. Cronbach's α pentru eșantionul din acest studiu a fost de .70.

În ceea ce privește utilizarea Internetului, respondenții au trebuit să estimeze timpul zilnic (ore) petrecut în mediul *online*.

Pentru măsurarea CCS, s-a utilizat „Self-Concept Clarity Scale” (Campbell *et al.*, 1996). Chestionarul este compus din 12 itemi sub forma unor afirmații (de exemplu, „Credințele mele cu privire la mine însumi/ înșămi adesea intră în conflict unele cu altele”). Respondentul trebuie să-și exprime acordul cu privire la fiecare enunț, utilizând o scală Likert cu 5 trepte (1 = *puternic dezacord*, 5 = *puternic acord*). Autorii au raportat indicatori buni ai consistenței interne ($.85 < \alpha < .86$) și ai fidelității test-retest ($.70 < r < .79$), aducând argumente pentru existența unui singur factor, dar și pentru validitatea de criteriu. În studiul de față, coeficientul Cronbach's α a fost de .91. De asemenea, analiza în componente principale a evidențiat existența unui singur factor, încărcările factorilor variind între .65 și .86.

Participanților li s-a prezentat o listă cu criterii ale maturității, a căror îndeplinire marchează trecerea către stadiul de adult (Arnett, 2000) și care s-au dovedit a fi valabile și pentru populația românească (Nelson, 2009). Pentru studiul prezent nu s-au luat în considerare acele criterii care vizau tranziții legale/ cronologice sau tranziții biologice, acestea nedepinzând de acțiunile propriu-zise ale persoanei (de exemplu, împlinirea vârstei de 18 ani). Urmând modelul lui Nelson și Barry (2005), participanților li s-a solicitat să precizeze în ce măsură îndeplinesc în prezent fiecare dintre criteriile enunțate. Pentru 20 de itemi (de exemplu, „Sunt independent(ă)

financiar față de părinți.”), răspunsurile puteau fi marcate prin: 1 = *Fals*, 2 = *Relativ adevărat*, 3 = *Adevărat*. Pentru 7 itemi (de exemplu, „Locuiesc în casa părinților”), răspunsurile puteau fi marcate prin: 1 = *Nu, nu este valabil în cazul meu*, 2 = *Da, e valabil în cazul meu*. Scorurile individuale au fost însumate atât pe factorii rezultați în urma analizei factoriale, cât și la nivelul întregului chestionar. În urma analizei factoriale exploratorii, s-au obținut 5 factori, care sunt similari cu cei obținuți de Nelson și Barry (2005), dar nu identici. Aceștia au vizat: independența financiară, condițiile necesare întemeierii unei familii, relațiile romantice, maturitatea relațională, conformarea la norme. Consistența internă fiind mai bună pentru întreaga scală ($\alpha = .84$) decât pentru factorii luați separați ($.63 < \alpha < .84$), s-a decis includerea în analiză doar a scorului total.

3. REZULTATE

3.1. ANALIZA DESCRIPTIVĂ A DATELOR

Pentru analiza datelor, s-a utilizat programul Pawstat Statistics 18.0.0.

Din cei 228 de participanți, doar 25.9% afirmă că nu mai urmează nicio altă formă de învățământ, ceea ce confirmă ideea prelungirii anilor de educație după încheierea adolescenței. 31.1% din participanți sunt angajați cu normă întreagă, iar 14% cu jumătate de normă. Din punct de vedere al stării civile, doar 10.5% sunt căsătoriți, dintre care majoritatea au peste 25 de ani. Cei mai mulți dintre tineri (32.9%) locuiesc încă cu părinții sau cu socrii, restul locuind singuri (13.2%), cu partenerul sau partenera (20.2%), cu unul sau mai mulți prieteni (12.7%) ori cu soțul sau soția (10.5%). Cel mai adesea, tinerii sub 25 de ani locuiesc în casa părinților sau a socrilor (40.5%) ori în locuință închiriată (33%). Cei peste această vârstă locuiesc într-o măsură mai mare în proprietate personală (41.07%) sau în locuință închiriată (30.36%). La întrebarea „Considerați că ați devenit adult?”, 32.5% au răspuns afirmativ, 7% au răspuns negativ, majoritatea respondenților (60.5%) percependu-se adulți doar din anumite puncte de vedere. Deși persoanele cu vârsta peste 25 de ani s-au perceput adulte într-o măsură mai mare decât cele sub 25 de ani, 39% dintre acestea nu au considerat că au atins pe deplin stadiul adult, iar 7% dintre acestea nu s-au perceput deloc ca fiind adulte.

Concluzionând, s-a observat că tendința de a întârzia asumarea pe deplin a rolului de adult a fost mai accentuată pentru persoanele cu vârstă sub 25 de ani, sugerându-se că, odată cu apropierea de vârsta de 30 de ani, tinerii încep să realizeze într-o măsură mai mare tranziția către stadiul de adult. Din acest motiv, s-a testat măsura în care variabilele cercetării se deosebesc în funcție de cele două intervale de vârstă, însă singurele diferențe semnificative s-au înregistrat pentru criteriile stadiului de adult ($t = -10.5$, $df = 226$, $p < .001$).

3.2. ANALIZA INFERENȚIALĂ A DATELOR

Pentru fiecare analiză de regresie, s-au verificat Indicatorii Mahalanobis și D Cook pentru prezența valorilor extreme și s-a testat independența valorilor (testul Durbin – Watson), respectiv existența multicolinearității (indicatorii VIF și Toleranță). De asemenea, s-a verificat condiția de homoscedasticitate și normalitatea distribuției valorilor reziduale. Asumpțiile regresiei au fost în general respectate. Doar în cazul a câteva variabile valorile reziduale nu au avut o distribuție normală, caz în care s-a apelat la utilizarea metodei *bootstrap*.

S-a testat ipoteza conform căreia atât atașamentul evitant, cât și cel anxios prezic un distres identitar mai mare. Rezultatele au demonstrat că modelul predictiv este semnificativ din punct de vedere statistic ($p < .001$), reușind să explice 31% din variația variabilei distres identitar (vezi Tabelul nr. 1).

O a doua ipoteză a fost aceea că niveluri ridicate de distres identitar prezic un timp mai mare petrecut pe Internet. După cum se observă în Tabelul nr. 1, modelul de regresie este unul semnificativ, însă distresul identitar explică doar 4% din variația timpului petrecut pe Internet.

Tabelul nr. 1

Rezultatele analizelor de regresie implicând variabilele: distres identitar, timp petrecut pe Internet, CCS și criterii adult

Criteriu	M/AS	Predictor	M /AS	N*	R ² _{adj.}	β	Beta (Er. Std.)	t	Sig.
Distres identitar	2.18/ 0.64	Atașament anxios Atașament evitant	53.83/ 22.38; 43.03/ 18.14;	224	.31	.46 .16	.01 (.002) .006 (.002)	6.98 2.45	<.001 .015
Timp pe Internet	3.98/ 1.69	Distres identitar	2.18/ 0.64	217	.04	.22	2.70 (.58)	3.35	.001
Distres identitar	2.18/ 0.64	CCS	41.63/ 11.71	225	.37	- .61	-.034 (.003)	- 11.5	<.001
Criterii adult, peste 25 de ani	60.79/ 7.72	CCS Timp pe Internet	43.70/ 12.67; 3.35/ 1.70	54	.37	.53 - .18	.32 (.07) -.85 (.52)	4.62 - 1.61	<.001 .112

*Numărul participanților diferă ca urmare a eliminării valorilor extreme.

Notă. M = medie. AS = abatere standard.

De asemenea, conform Tabelului nr. 2, timpul petrecut pe Internet este un predictor semnificativ pentru CCS ($p = .001$), fiind de așteptat ca la o oră petrecută în plus pe Internet, scorul pe „Scala Clarității Conceptului de Sine” să scadă cu 1.76 puncte.

Tabelul nr. 2

Rezultatele analizelor de regresie prin metoda *Bootstrap* implicând variabilele:
timp petrecut pe Internet, CCS și criterii adult

Criteriu	M (AS)	Predictori	M (AS)	N	B (Er. Std)	Bias	Sig.	Interval de încredere 95%
CCS	41.52 (11.80)	Timp pe Internet	3.97 (1.69)	220	-1.76 (.47)	.003	.001	[-2.687; - 0.812]
Criterii adult	52.64 (8.31)	CCS Timp pe Internet	41.52 (11.80) 3.97 (1.69)	220	.224 (.04) -1.22 (.29)	.044 - .009	<.001 <.001	[.137; .312] [-1.824; - .647]
Criterii adult, sub 25 de ani	49.98 (6.61)	CCS Timp pe Internet	40.81 (11.46) 4.17 (1.64)	166	.15 (.04) -.66 (.28)	<.001 .023	<.001 -.005	[.073; .240] [-1.246; - .106]

Notă. Analiza s-a realizat pe baza a 10,000 de reeșantionări.

Semnificativă statistic s-a dovedit și asocierea dintre CCS și distresul identitar ($p < .001$), CCS explicând 37% din variația distresului identitar.

O altă ipoteză a fost aceea că măsura în care tinerii îndeplinesc criteriile stadiului de adult poate fi prezisă de timpul petrecut pe Internet și de CCS. Așa cum se poate vedea și în Tabelul nr. 2, ambii predictorii au fost semnificativi statistic ($p < .001$). Ținând cont însă că participanții cu vârsta peste 25 de ani au înregistrat mai multe criterii îndeplinite ale stadiului de adult decât cei sub această vârstă, ipoteza a fost testată și separat, în funcție de cele două intervale de vârstă. Astfel, conform Tabelului nr. 1, pentru persoanele cu vârsta peste 25 de ani, cei doi predictorii explică 37% din variația variabilei „criterii adult”, însă doar CCS este un predictor semnificativ ($p < .001$). În schimb, pentru persoanele sub vârsta de 25 de ani, deși ambii predictorii sunt semnificativi statistic, aceștia explică mai puțin din variabila criteriu, conform coeficienților B (vezi Tabelul nr. 2).

4. DISCUȚII ȘI CONCLUZII

Studiul de față a avut ca obiectiv explorarea modului în care mediul *online* se asociază cu distresul identitar și cu tranziția către stadiul de adult al tinerilor cu vârste între 18 și 30 de ani.

Analiza datelor demografice a pus în evidență faptul că o mare parte din participanți nu se consideră încă adulți în totalitate, ceea ce este similar cu rezultatele din literatura de specialitate (Piotrowski, Brzezińska, & Luyckx, 2018). Astfel, tinerii investesc mai mult timp în educație, ceea ce le prelungește dependența de părinți și facilitează o asumare întârziată a rolurilor de adult (Furstenberg, 2015), precum întemeierea unei familii. Deși caracteristicile adultului emergent s-au întâlnit mai

mult la persoanele sub 25 de ani, procentele celor care nu se consideră adulți au fost similare atât pentru tinerii sub 25 de ani, cât și pentru cei peste această vârstă.

În urma analizelor statistice, o serie de ipoteze s-a confirmat. Astfel, s-a constatat faptul că CCS prezice negativ 37% din variația distresului identitar. Această perioadă de tatonare descrisă mai sus poate induce o stare de confuzie individului cu privire la propria sa identitate (Schwartz *et al.*, 2011). Cum valorile, principiile, credințele joacă un rol important în luarea deciziilor, a nu ști cine și cum să fii poate duce la senzația unui control limitat asupra propriei vieți, ceea ce generează stres și anxietate (Stopa *et al.*, 2010).

Această stare de disconfort emoțional este facilitată de atașamentul insecurizant, care explică 31% din variația distresului identitar. Un atașament anxios sau evitant împiedică atât formarea unei baze de siguranță în explorarea mediului, cât și dezvoltarea unor tipare sănătoase de relaționare cu ceilalți, care ulterior să se dovedească resurse în gestionarea situațiilor stresante (Pittman *et al.*, 2011). Astfel, un nivel crescut de anxietate sau de evitare va favoriza menținerea unei stări emoționale negative, ca cea declanșată de procesul căutării propriei identități, fapt sugerat și de prezenta lucrare.

Distresul identitar, la rândul său, poate fi un predictor pozitiv pentru timpul petrecut pe Internet, explicând 4% din variabilitatea acestuia. Asumția inițială a pornit de la faptul că oamenii vor căuta să diminueze starea negativă asociată cu perioada de definire a identității, mediul *online* oferind câteva soluții în acest sens: evitarea stării neplăcute (Hastall, 2017), autoclarificarea prin experimentare de noi roluri și identități (Valkenburg *et al.*, 2005), primirea de sprijin social (Rains & Tsetsi, 2017). În lucrarea de față, distresul identitar a prezis într-adevăr timpul petrecut pe Internet, însă într-o măsură foarte mică. Ținând cont că în eșantionul utilizat media distresului identitar a indicat un nivel relativ scăzut al intensității, se poate concluziona că, în situația în care într-adevăr mediul *online* ar fi utilizat pentru gestionarea emoțiilor neplăcute, există o probabilitate mare ca acestea să nu provină numai din căutarea identității, ci și din alte surse.

Ipoteza conform căreia timpul petrecut pe Internet va prezice CCS a fost confirmată. Mai precis, un timp mai mare dedicat mediului *online* a prezis un CCS mai scăzut, ceea ce este în conformitate cu ipoteza fragmentării sinelui. Potrivit acesteia, Internetul îl pune pe utilizator în fața prea multor alternative, posibilități, valori și roluri, care devin astfel greu de sintetizat într-un concept de sine coerent (Yang & Brown, 2016).

Așa cum s-a presupus, CCS și timpul petrecut pe Internet au prezis semnificativ măsura în care tinerii au atins criteriile definitorii pentru stadiul de adult. Totuși, rezultatele s-au diferențiat în funcție de intervalul de vârstă. Mai precis, pentru tinerii sub 25 de ani, ambii predictorii au fost semnificativi, iar pentru cei peste 25 de ani, doar CCS a fost un predictor semnificativ, explicând 37% din varianță. Astfel, se observă că, pentru persoanele mai tinere, Internetul joacă un rol mai important, chiar dacă, din punct de vedere al timpului petrecut în mediul *online*, acestea nu se deosebesc de persoanele cu vârsta peste 25 de ani.

De asemenea, CCS pare a avea un rol mai important pentru tranziția la maturitate în rândul tinerilor peste 25 de ani. Una dintre explicații rezidă în așteptările socio-culturale. Mai precis, presiunea socială asupra tânărului de a-și lua rolul de adult în serios, intrând pe piața muncii sau întemeind o familie, este mai scăzută în timpul studiilor (Furstenberg, 2015). Cum studiile se încheie în jurul vârstei de 25 de ani, este de așteptat ca până atunci amânarea tranziției către maturitate să nu reflecte în mod necesar un CCS scăzut, ci expectanțele socio-culturale, lucru care nu mai este însă valabil după acest prag.

5. LIMITE, PUNCTE FORTE ȘI DIRECȚII VIITOARE

Una dintre limitele acestei cercetări este preponderența genului feminin, ceea ce reduce gradul de generalizare a rezultatelor. Acest lucru poate avea la bază tendința mai mare a femeilor de a se oferi voluntare (Doğan, 2020), în contextul în care eșantionarea a fost de conveniență. Prin urmare, cercetări viitoare ar putea studia dacă există diferențe de gen în ceea ce privește relațiile dintre utilizarea mediului *online* și distresul identitar ori atingerea criteriilor statutului de adult.

De asemenea, trebuie ținut cont de faptul că unii participanți ar fi putut avea o iluzie pozitivă a unității conceptului de sine (Appel *et al.*, 2018). Concret, CCS raportat poate reflecta un mecanism de autodecepție, respondentul percepându-și conceptul de sine ca fiind mai clar decât este în realitate.

Principalul punct forte al acestui studiu a fost abordarea unor aspecte bine cunoscute din perspective mai puțin explorate. De exemplu, multe studii au asociat utilizarea mediului *online* cu formarea conceptului de sine (Valkenburg & Peter, 2016), însă puține au avut în vedere latura emoțională a celei din urmă. Similar, nu multe cercetări au pus accentul pe posibili predictorii ai tranziției către stadiul de adult. Astfel, prezenta lucrare oferă noi puncte de interpretare a unui proces normal de dezvoltare, dar în contextul modificărilor dinamicii sociale și al avântului luat de evoluția tehnologiei.

La nivel practic, rezultatele sugerează că ar trebui acordată atenție utilizării Internetului, întrucât aceasta poate interfera cu principalele sarcini ale adultului emergent: clarificarea propriei identități și trecerea către stadiul adult.

Primit în redacție la: 5.05.2020

BIBLIOGRAFIE

1. AMERICAN PSYCHIATRIC ASSOCIATION, *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (3rd ed.), Washington, American Psychiatric Association, 1987.
2. APPEL, M., SCHREINER, C., WEBER, S., MARA, M., GNAMBS, T., *Intensity of Facebook use is associated with lower self-concept clarity: Cross-sectional and longitudinal evidence*, Journal of Media Psychology: Theories, Methods, and Applications, **30**, 3, 2018, p. 160–172.
3. ARNETT, J. J., *Emerging Adulthood: A Theory of Development From the Late Teens Through the Twenties*, American Psychologist, **55**, 5, 2000, p. 469–480.

4. ARNETT, J. J., ŢUKAUSKIENĖ, R., SUGIMURA, K., *The new life stage of emerging adulthood at ages 18–29 years: Implications for mental health*, The Lancet Psychiatry, **1**, 7, 2014, p. 569–576.
5. BERMAN, S. L., MONTGOMERY, M., KURTINES, W., *The Development and Validation of a Measure of Identity Distress*, Identity: An International Journal of Theory and Research, **4**, 1, 2004, p. 1–8.
6. BERMAN, S. L., YOU, Y. F., SCHWARTZ, S. J., TEO, G., MOCHIZUKI, K., *Identity Exploration, Commitment, and Distress: A Cross National Investigation in China, Taiwan, Japan, and the United States*, Child and Youth Care Forum, **40**, 1, 2011, p. 65–75.
7. CAMPBELL, J. D., TRAPNELL, P. D., HEINE, S. J., KATZ, I. M., *Self-Concept Clarity: Measurement, Personality Correlates, and Cultural Boundaries*, Journal of Personality and Social Psychology, **70**, 1, 1996, p. 141–156.
8. COLLINS, N. L., FEENEY, B. C., *Working Models of Attachment Shape Perceptions of Social Support: Evidence From Experimental and Observational Studies*, Journal of Personality and Social Psychology, **87**, 3, 2004, p. 363–383.
9. CROCKETT, E., VAN DIJK, M. P. A., *Self-Concept Clarity*, în LEVESQUE, R. J. R. (Ed.), *Encyclopedia of Adolescence*, Cham, Springer, 2016, p. 1–5.
10. DOĞAN, P., *Gender differences in volunteer's dilemma: Evidence from teamwork among graduate students*, Journal of Behavioral and Experimental Economics, **84**, 2020, p. 1–11.
11. FURSTENBERG, F. F., *Becoming Adults: Challenges in the Transition to Adult Roles*, American Journal of Orthopsychiatry, **85**, 5, 2015, p. 14–21.
12. GAETAN, S., BRÉJARD, V., BONNET, A., *Video games in adolescence and emotional functioning: Emotion regulation, emotion intensity, emotion expression, and alexithymia*, Computers in Human Behavior, **61**, 2016, p. 344–349.
13. HASTALL, M. R., *Escapism*, în ROSSLER, P. (Ed.), *The International Encyclopedia of Media Effects*, Hoboken, Wiley-Blackwell, 2017.
14. NAMANI, E., FIROUZIAN, S., PARDAKHTI, F., *Investigating the Relationship between Responsibility-Taking and Identity Crisis among One-Child Students*, Open Journal of Psychiatry, **81**, 1, 2018, p. 61–72.
15. NELSON, L. J., *An examination of emerging adulthood in Romanian college students*, International Journal of Behavioral Development, **33**, 5, 2009, p. 402–411.
16. NELSON, L. J., BARRY, C. M., *Distinguishing Features of Emerging Adulthood: The Role of Self-Classification as an Adult*, Journal of Adolescent Research, **20**, 2, 2005, p. 242–262.
17. OLTMANN, T. F., EMERY, R. E., *Abnormal Psychology* (8th ed.), New York, Pearson, 2013.
18. PIOTROWSKI, K., BRZEZIŃSKA, A. I., LUYCKX, K., *Adult roles as predictors of adult identity and identity commitment in Polish emerging adults: Psychosocial maturity as an intervening variable*, Current Psychology, 2018, p. 1–10.
19. PITTMAN, J. F., KEILEY, M. K., KERPELMAN, J. L., VAUGHN, B. E., *Attachment, Identity, and Intimacy: Parallels Between Bowlby's and Erikson's Paradigm*, Journal of Family Theory & Review, **3**, 1, 2011, p. 32–46.
20. RAINS, S. A., TSETSI, E., *Social support and digital inequality: Does Internet use magnify or mitigate traditional inequities in support availability?*, Communication Monographs, **84**, 1, 2017, p. 54–74.
21. ROTARU, T. Ş., RUSU, A., *Psychometric Properties of the Romanian Version of Experiences in Close Relationships-Revised Questionnaire (ECR-R)*, Procedia - Social and Behavioral Science, **78**, 2013, p. 51–55.
22. SCHWARTZ, S. J., KLIMSTRA, T. A., LUYCKX, K., HALE, W. W., FRIJNS, T., OOSTERWEGEL, A., VAN LIER, P. A. C., KOOT, H. M., MEEUS, W. H. J., *Daily dynamics of personal identity and self-concept clarity*, European Journal of Personality, **25**, 5, 2011, p. 373–385.
23. STOPA, L., BROWN, M. A., LUKE, M. A., HIRSCH, C. R., *Constructing a self: The role of self-structure and self-certainty in social anxiety*, Behaviour Research and Therapy, **48**, 10, 2010, p. 955–965.
24. VALKENBURG, P. M., PETER, J., *Internet Effects*, în LEVESQUE, R. J. R. (Ed.), *Encyclopedia of Adolescence* (2nd ed.), New York, Springer International Publishing, 2016.

25. VALKENBURG, P. M., SCHOUTEN, A. P., PETER, J., *Adolescents' identity experiments on the internet*, New Media & Society, 7, 3, 2005, p. 383–402.
26. YANG, C., BROWN, B. B., *Online Self-Presentation on Facebook and Self Development During the College Transition*, Journal of Youth and Adolescence, 45, 2, 2016, p. 406–416.

REZUMAT

Prezentul studiu are ca obiectiv explorarea relației dintre distresul identitar la tineri, utilizarea Internetului, stilul de atașament, claritatea conceptului de sine (CCS) și tranziția către stadiul de adult. Chestionarele, aplicate tinerilor între 18 și 30 de ani ($N = 228$), au cuprins criteriile stadiului de adult (Arnett, 2000), informații cu privire la utilizarea Internetului și instrumentele „Experiences in Close Relationships – Revised Questionnaire” (Fraley, Waller, & Brennan, 2000), „The Identity Distress Survey” (Berman *et al.*, 2004), „Self-Concept Clarity Scale” (Campbell *et al.*, 1996). Atașamentul insecurizant și un CCS scăzut au prezis pozitiv distresul identitar. Participanții cu niveluri ridicate de distres identitar au raportat mai multe ore petrecute *online*, care, la rândul lor, au prezis negativ CCS. Variabilitatea îndeplinirii criteriilor pentru stadiul de adult a fost explicată parțial de CCS și de timpul petrecut *online*, dar rezultatul a fost diferit pentru participanții sub 25 de ani și cei peste această vârstă. Prezenta lucrare evidențiază implicațiile utilizării Internetului asupra clarificării identității și asupra tranziției către stadiul de adult, accentuând nevoia de a acorda o atenție sporită mediului *online*, care s-a dovedit un predictor negativ pentru astfel de procese. Mai mult, se subliniază importanța luării în considerare și a aspectului emoțional al autoclarificării în explorarea relațiilor mai sus menționate.